

ТЕМА 7. РАСТИТЕЛНОСТ И

ЖИВОТИНСКИ СВЯТ

РАСТИТЕЛНОСТ

1. Значение на флората като природен компонент и природен ресурс

Естествената растителност е основен фактор при формирането на природната среда и за подържане на нейното равновесие. Различните типове растителност имат голямо климатично, водорегулиращо и почвозащитно значение. Особено голямо е значението на горската растителност, която пречиства приземния въздух и го обогатява с кислород. В този смисъл горската растителност със своето естетично изражение създава големи възможности за рекреация. Едновременно с това тя се явява оптималната обстановка за обитаване на животните и осигуряване на тяхното изхранване.

Растителността е и важен природен ресурс. Тя е източник на дървесина, която се използва в промишлеността /дървообработваща, целулозно-хартиена, химическа и др./. Естествената растителност е източник на плодове /малини, ягоди, капини, боровинки, шипки, гъби и др./ и билки /машерка, жълт кантарион, мента, маточина и др./, които освен за директна консумация от населението се използват и в промишлеността.

2. Фактори определящи разнообразието на българската флора

Разнообразието на флората се определя от преходното физикогеографско положение, палеогеографското развитие на територията на страната, разнообразния релеф и стопанската дейност на човека.

Физикогеографското положение на България в юго-източната част на Европа , съседството и с Мала Азия обуславят миграционния преход на растителността във преходната ивица на евроазиатския континентален блок. Тук се осъществява постепенен преход на морфотектонските, хидроклиматични и биопочвени компоненти на Средна и Източна Европа към тези на Средиземноморието и Мала Азия. Съседството ни със Средиземно море е предпоставка за проникването на някои представители на вечнозелената дървесна растителност от средиземноморски тип. Връзката ни с румънските степи , а чрез тях и със степните земи на Руската равнина е определило наличието на тревна растителност от степен характер. Принадлежността на България към юго-източната провинция на Средноевропейската флористична област обуславя широкото разпространение на средноевропейските широколистни гори. В районите на високите планини добре са развити иглолистните гори от северно европейски тип, а в най-високия планински пояс се установява наличието на арктично-алпийска растителност.

Тези различни по характер флористични влияния, поради сложната морфохидрографска структура и дълбокото разчленение на релефа, не показват постепенна преходност, а се отличават с добре изразени миграционни връзки и ясно обособени направление по които се е извършвало проникването на съответната нетипична за земите ни растителност. Чрез Карпатите и тяхната орографска връзка със Старопланинската система се е осъществило проникването и разселването на дървесни и тревни видове от Средна и Северна Европа. Това се потвърждава и от факта, че 82% от високопланинските растителни видове на Рила имат широко разпространение и в Южните Карпати. Стара планина играе ролята на фитоклиматична бариера за проникването на по-топлолюбива флора на север и по-студенолюбива флора на юг. Същото се отнася и за Рила, Пирин, Западни Родопи, Осогово, Беласица, Славянка. Проникването на топлолюбивата средиземноморска растителност е станало през долините на Струма, Места, Марица и Тунджа, седловините на Източни Родопи и меридионално простиращото се Черноморско крайбрежие.

Палеогеографското развитие на земите ни през плиоцена и кватернера е повлияло върху характера и географското разпределение на растителността в България. През плиоцена се развива, съобразно с климатичните особености, по- топлолюбива и влаголюбива растителност, разпространена предимно около езерните басейни. Съществени промени в растителността са настъпили през кватернера, когато северните части на континента Европа и планините са били покрити с ледници. Поради това растителните видове обитаващи северните райони отстъпват на юг, а тези от високите части на планините отстъпват към подножията им. Освен това редица растителни видове загиват, а оцелелите се срещат и днес в най-високите части на Рила и Пирин. Тези видове се наричат реликти. В България реликтите са с терциерна и кватернерана възраст. Една част от тях са се запазили в така наречените убежища /например Странджа планина/, които са им помогнали да преживеят неблагоприятните климатични

промени, а друга част от реликтите са се запазили поради по-голямата си адаптивна способност. В Странджа се срещат около 30 терциерни растителни реликти - странджанска зеленика, лавровишня, източен бук и др., в Преславската планина /конски кестен/, в Славянка и Пирин/черна мура/, Рила, Пирин, Витоша /бяла мура/. Кватернерните реликти са разпространени във високопланинските части на планините-върбата джудже, снежната тинтява, алпийско велигденче и др. В България се срещат и растителни видове характерни само за нейната територия. Те се наричат ендемити. Наброяват около 250 вида - рилска иглика, българска капина, родопско велигденче и др. През холоцена в характера и географското разпространение на растителността настъпват значителни промени. През топлите и хладни периоди в равнино-хълмистите територии се развиват дъбово-габъровите гори, а във високопланинските части се обособяват поясите на буковите и иглолистни гори. В края на холоцена промените са свързани със *стопанската дейност на човека*. Започва стихийна сеч и прекомерна паша, стихийно бране на билки и горски плодове в резултат на което се обезлесяват и обезтревяват значителни райони от страната. Променя се характера на растителността, като естествената растителност се заменя с културна. Налице са редица деградивни изменения и намаляване обхвата на полезната горска и тревна растителност и разпространението на плевелите.

3. Хоризонтално и вертикално разпределение на растителността

Флората на България е сравнително разнообразна и много богата. Тя включва около 3600 вида висши растения. Различават се пет зонални растителни комплекса.

Широколистни листо падни горски, смесени и храстови съобщества. Разпространени са в низините, равнините, ниските планини, дори на височина до 1500 м.н.в. /обикновен бук или смесен с иглолистни видове/. дървесните видове с най-голямо участие са бук, дъб и габър, както и крайречните съобщества, основни представители на които са тополата и върбата, полски ясен и полски габър. Срещат се и липи, полски клен, дива ябълка и круша и др.

Иглолистни и иглолистно-дребнолистни горски и храстови съобщества. Разпространени са главно в планините над буковия пояс. Съставени са от бял бор, смърч, бяла и черна мура /Пирин и Славянка/, макар и по-рядко се среща и елата и черния бор /обикновено в по-ниския планински пояс/. От иглолистните храсти най-широко разпространение има хвойната и клекът, който е ограничен само в субалпийския пояс на по-високите планини.

Преходносредиземноморски /псевдомаквиси/ съобщества. Разпространени са в подножието на Източни Родопи, в средното поречие на р. Бяла/ по протежение на границата ни с Турция/, в района на Харманли и Свиленград. Псевдомаквисите разпространени по долината на р. Струма /на юг от Кресненския пролом/, по долината на р. Места /при с. Дебрен / и в някои части на Странджа са с различен видов състав. В Източни Родопи е разпространен характерния вид грипата /зеленика/, червена хвойна, кукуч/терпентиново дърво/ и драка. По долината на р. Струма и Места характерен вид е пърнара. В Странджа характерни средиземноморски видове са пиренът, бодливата зайча сянка и дивият жасмин.

Колхидско-средиземноморски тип листо падни гори /мезофитни горски съобщества/. Разпространени са в Странджа и в Източна Стара планина. Представени са от източен бук, който е терциерен реликтен вид. В Странджа е характерен и вечно зелен колхидски подлес, представен от странджанска зеленика, лавровишня, понтийско бясно дърво. С нарастване на надморската височина горите от източен бук преминават в гори от източен горун.

Степоподобни тревисти съобщества. Разпространени са в крайните североизточни и северни придунавски части. В тях участват евразийски степни растения - различни видове коило, пирей, житняк, овсига, горицвет и др.

Височинните растителни пояси в България са породени от вертикалното зонироване на климата и почвите. Обособени са шест височинни пояси.

Пояс на ксеротермните /сухлюбиви/ дъбови гори до 7700 м. н. в. Развита в низините, хълмистите райони и подножията на планините. Основни формации, които го изграждат са тези на цера, благуна, вергилиевия дъб, келявия габър, косматия дъб, мъждряна, обикновения орех и др. Храстовите формации са представени от драката, люляка, смрадликата и др. От тревния пояс широко разпространение имат житните треви.

Пояс на мезофилните /средновлаголюбиви/ и ксеромезофилни дъбово -габърви гори./ от 600-700 до 900-1000 м. н. в./ Разпространени по северния склон на Стара планина, Средна гора, Родопите и западните гранични планини. В него най-разпространени са формациите на обикновения горун, габъра и явора. В Странджа и Източна Стара планина се срещат гори от източен горун и източен бук, а обикновения кестен е

разпространен в планините Славянка, Беласица, Пирин и Западна Стара планина. Храстовите съобщества са представени от обикновена леска, обикновена хвойна, а тревните съобщества от садината, обикновената полевица, валезийската власатка и др.

Пояс на буковите гори / от 900-1000 до 1300-1500 м. н. в./. Разположен по северните склонове на планините. Основните съобщества са представени от обикновен бук, на второ място - габър, черен бор, бреза и трепетлика. Към горната граница на пояса се срещат и смесени съобщества от бук, ела, от бук и смърч и др.

Пояс на иглолистните гори / от 1300-1500 до 2000-2200 м. н. в. /. Представен в Рила, Пирин, Западни Родопи. Характерни представители за пояса са белия бор, смърча, бяла и черна мура. Срещат се и формациите на брезата, трепетликата и елата. От храстите значително разпространение имат сибирската хвойна, черната и синя боровинка.

Пояс на субалпийските храстови съобщества /от 2000-2200 до 2500 м.н.в./. Развита във всички високи планини. Доминиращи са клековите формации, следвани от формациите на сибирската хвойна, боровинките, зелена елша и лапландска върба.

Пояс на алпийската растителност/ от 2500 до 29025 м.н.в./. Представен предимно в Рила и Пирин. Най-разпространена е тимотейковата гъжава, извита острица, голата острица и различните видове власатка . Среща се и синята боровинка, тревистата върба, мрежолитната върба и др.

Азонални растителни съобщества са лонгозните гори, разположени около устията на черноморските ни реки. Характеризират се с голям брой дървесни видове /над 40 /, наличието на лиани , като най-типични представители са бръшлянът дивата лоза и др. Азонални съобщества са и псамофитната растителност, халофитната и антропофитната растителност.

4. Фитогеографско райониране

България във фитогеографско отношение принадлежи към Средноевропейската и

Средиземноморската фитогеографска област. На територията на страната са отдиференцирани осем фитогеографски райони.

Добружански фитогеографски район, обхваща южна Добруджа. Характеризира се със силно стеснени ареали на естествената лесостепна и степна растителност.

Крайдунавски фитогеографски район. Заема по-голямата част от Дунавската равнина в обсега на льосовата ивица. Лесостепната растителност е запазена върху десените долинни склонове - дъбови и брястови гори.

Севернобългарски фитогеографски район. Обхваща Лудогорието, Предбалкана и Стара планина. Преобладава средноевропейската широколистна растителност /представена от дъб, габър и бук/. На горната граница на бука са запазени и иглолистни гори и хвойнови храсти, високите билни части на Стара планина е развита тревната растителност.

Западнопланински фитогеографски район. Обхваща Витошкото и Ихтиманско Средногорие, планините в Крайще, Осогово, Рила и Западни Родопи. В по-ниския пояс на района се наблюдават средноевропейска широколистна растителност, за която свидетелствуват остатъци от дъбови и брястови гори. Над буковите гори са разпространени иглолистните и придружаващия ги боровинков подлес. Най-високите части от района са заети от алпийска и тревна растителност.

Горнотракийски фитогеографски район. Обхваща източната част на Задбалканските котловини, Средногорието, Горнотракийската низина, Средното тунджанско поречие и Източните Родопи. Преобладаващи са преходно-средиземноморски растителни видове и много реликтни видове, като най типичен е силиврякът.

Черноморски фитогеографски район. Обхваща черноморската крайбрежна ивица, където широко разпространение има преходно-средиземноморската растителност с опадливи листа. добре развити са лонгозните гори, както и реликтната понтийска растителност.

Странджански фитогеографски район. Заема разклоненията на Странджа. Растителността е представена от дъбови гори , придружени на места от източен бук и подлес представен от понтийска реликтна растителност.

Пиринският фитогеографски район. Заема средните части от долините на Струма, Места и оградните планини Огражден, Беласица, Пирин, Славянка. Ниският пояс е представен от вечнозелена, склерофитна храстова растителност с типични представители зелениката, дървовидна хвойна, вечнозеления дъб /пърнар/. По северното подножие на Беласица е разпространена кестенова гора , а в Пирин и Славянка реликтните гори от черна мура.

5. Растителни ресурси

Естествената горска растителност е важен източник на дървесина за нуждите на промишлеността. Горският фонд заема около 1/3 /34,9%/ от територията на страната и заема площ от 3 872 938 ха. Средната лесистост на страната е ниска - около 30%, но има и райони, където тя е под 10%. От залесената горска площ около 34% се пада на иглолистните , около 66% на широколистните гори. От площта на широколистните гори само 18% са заети от високостеблени широколистни видове, а около 23% са гори за реконструкция. Преобладават младите /1-20 години/ иглолистни насаждения . Те заемат около 60% от цялата площ на иглолистните гори. С най-малко участие са горите на възраст над 100 години, а при широколистните гори преобладават дърветата на възраст над 100 години.

Дървесният запас на страната възлиза на 404 872 541 плътни м³ . Най-големи са запасите в широколистните гори- 246 338 000 плътни м³. В иглолистните те са 1158 543 000 плътни кубични метра. Горите със стопанско значение са 70% от горите, а горите със специално значение - 30%. От втората група с най-голяма площ са защитените гори/46% / и рекреационните гори /21/. Общо за страната трябва да се посочи, че средния дървесен запас се съчетава с ниска средна възраст на горите , нисък среден бонитет и нисък среден прираст. С най-добри качествени и количествени характеристики са горските екосистеми в Западните Родопи, Рила и Пирин и Странджа.

6. Проблеми породени от стопанската дейност на човека

Неправилна експлоатация на горите поражда редица проблеми:

- намаляване на лесистота в южните склонове на Стара планина, Източни Родопи, Южен Пирин, Огражден

- влошен е съставът на растителните съобщества /1/3 от всички гори в страната са нискостеблени, а от тях половината са заклевяли /. Повечето от 70% от церовите и дъбовите и около 20% от буковите гори са издънкови и малоценни . Силно деградирани са ливадите и пасищата /2/3 от тях подлежат на реконструкция/

-извършва се подмяна на първичните растителни съобщества с производни, които са с по-ниска продуктивност и по-малоценни, особено в равнината част на страната

Това довежда до намаляване на естественото разпространение на редица растителни съобщества.

- прекомерното развитие на насекоми- вредители, довежда до широко развитие на явлениято “обезлистване” на дървесните видове. Особено засегнати са горските екосистеми в Южна България, Завалска планина, Плана, Същинска и Ихтиманска Срдна гора , южните склонове на Сърнена гора ,южните склонове на Стара планина.

-изтощаване на естествените ресурси на горските плодове и билки, поради неправилното им събиране.

ЖИВОТИНСКИ СВАТ

1. Значение на фауната като природен компонент и природен ресурс

Богатата и разнообразна фауна на България е неразривно свързана с богатата и разнообразна флора. Тя представлява много важен компонент на природната среда. Нейното хармонично съчетаване и дозиране с останалите компоненти на природната среда представлява важно условие за поддържане на екологичното равновесие в природната среда. Наблюдава се голямо единство между растителните видове и тревопасните животни и между хищните животни и тревопасни видове. Голяма част от насекомите са вредни за естествената растителност, селскостопанските култури, за домашните животни и човека. В същото време те представляват естествена храна за много птици. Дребните хищници са храна на по-едри хищници и т. н. Между полезните за човека фаунистични видове са някои насекомоядни птици - розовият скорец, щъркелът, сивата яребица, прилепите и др.

Дивите животни са обект на ловуване от човека - заек, лисица, дива свиня, сърна. От пернатия дивеч обект на ловуване са сивата скална яребица, пъдпъдък, дивите гълъби, гургулицата, дивите гъски и дивите патици.

2. Фактори за формирането и развитието на фауната

Голямото фаунистично разнообразие е отражение на физикогеографското положение, палеогеографското развитие и разнообразния релеф.

Физикогеографското положение на България е позволило да се разшири ареалът на животинските видове от съседните на нас територии. Междинното климатично положение на България е обусловило адаптирането и възникването на множество и различни по характер животински видове.

През плейстоцена се развиват сравнително топлолюбиви животински видове. Една част от тях през ледниковата епоха се адаптират към суровите климатични условия, а друга част емигрира или напълно изчезва. Част от фауната в България е проникнала у нас от арктичните области. Запазените терциерни реликти у нас са някои видове паяци /във варненския карстов район/, птицеядния паяк /Голо бърдо/ и др. Плейстоценски реликтни видове обитават най-високите части на Рила и Пирин - паяк тъкач и др. През плейстоцена орографската преграда на Стара планина е способствала за обособяването на средноевропейски фаунистични видове на север от нея и за средиземноморски - на юг от нея. При появата на човека нашите земи са обитавани от едри бозайници, които по-късно изчезват - мамонтът, вълнест носорог, пещерна мечка,

пещерна хиена, пещерен вълк, северен елен. Човекът със своята стопанска дейност / директно унищожаване или промяна на условията на тяхното развитие/ довежда до изчезването на редица фаунистични видове.

3. Вертикално разпределение

В страната ни са установени над 15 000 животински вида, които съставляват около 15% от видовото разнообразие на континента Европа. Предполага се, обаче че действителният състав на фауната ни е около 35-50 хил. вида. Но поради недостатъчната изученост някои от тях не се включват във видовия състав. Най-многобройни са насекомите, следвани от паякообразните. Гръбначните видове са само 700, включително 200 вида риби. Животинския свят в България е обособен в четири основни пояса.

Фауна на дъбово-габървия пояс /на 900-1000м.н.в./. Този пояс е най-богатия във фаунистично отношение, независимо, че площта на обработваемите площи е значителна. От безгръбначните най-характерни са степните видове правокрили насекоми, богомолките, сухоземни охлюви и др. Гръбначните животни са представени от гризачите /хомяци, полски мишки, лалугери, порове и др/. Земноводните и влечугите са представени от зелената крастава жаба, гущери, шипоопашатата жаба, и др. Степните птици са представени от пѐдпѐдъците , яребица, степен орел, дропла и др. В този пояс са свързани и единствените представители на термитите. Гръбначните животни се придвижват, но в по-голяма степен се придържат към този пояс, отколкото към следващия. такива представители са горския сънливец, , горския гущер, кълвачите, пепелянката, смокът и др.

Фауна на буковия пояс. Характеризира се със сравнително по-бедна фауна, което е във връзка с промяната в климатичните условия. Пеперудите са типични представители на безгръбначните - пауново око, чиито гъсеници се хранят с листата на бука/. Птичата фауна е представена от горския певец, горската дърволазка, големият синигер, зеленият кълвач, различни видове коприварчета и др. От влечугите са представени слепокът, бързият гущер, и др., а от бозайниците се среща глиганът, благородния елен, обикновеният сънливец, сърната и др.

Фауна на иглолистния пояс. Представена от студоустойчиви фаунистични видове. Птичата фауна е представена от дърволазката, трипръстия кълвач, кръсточовката,

червенушката и глухарят. Сокерицата гнезди в този пояс, но се придвижва по време на узряването на лешниците в ареала на смесените широколистни гори. Кафявата горска полевка, подземната полевка, както и придвижващите се в другите пояси сърни, елени, вълци, мечки и др. са представители на бозайниците. От влечугите характерна и усойницата, а от земноводните - алпийския тритон и планинската жаба.

Фауна на субалпийския и алпийския пояс. Обитателите на този пояс се срещат и в иглолистния пояс. От безгръбначните се срещат скакалци, пеперуди, хоботници, листояди, бръмбари-бегачи и др. От гръбначните най-добре представени са птиците - орли, соколи, малък ястреб, скална лястовица, скален дрозд и др., а от бозайниците - дивата коза и снежната полевка. От земноводните и влечугите на най-голяма височина се среща дъждовникът, алпийския тритон, планинската жаба, живо раждащия гущер и усойницата.

4. Зоогеографско райониране

Голямото фаунистично разнообразие на България териториално е обединено в следните зоогеографски райони.

Дунавскоравнинен фаунистичен район. Обхваща Дунавската равнина/ без Добруджа/. Най-типични представители са сърната, глиганът, а най-характерни са сивите полевки, мишките, заекът, от птиците - яребицата, пъдпъдъкът и враната. Степните животински видове са представени от степния пор, европейския лалугер и обикновения хомяк.

Старопланински фаунистичен район. Обхваща Предбалкана и Стара планина. Срещат се високопланински фаунистични видове - дива коза, алпийска гарга, врана, орел, влечуги - усойница, земноводни - пъстрия дъждовник и алпийски тритон.

Западнобългарски фаунистичен район. Обхваща земите на юг от Западна Стара планина и на север от Осогово и Рила. Разпространени са както западно- така и средноевропейски и средиземноморски видове.

Добружански фаунистичен район. В него преобладават степните фаунистични видове/лалугер, хомяк, заек, степен орел, лешояд /, едри хищници /вълк, лисица, а от дребните - пъстрия и степен пор.

Централен високопланински фаунистичен район. Обхваща планините Рила, Пирин, Западни Родопи, Витоша, Славянка и др. В северната му част са представени алпийски и карпатски видове, а в южната - средиземноморски фаунистични видове. Установени са 50 вида паяци .

Горнотракийски фаунистичен район. Разположен между Стара планина и Родопите. Преобладават европейско-сибирските фаунистични видове / водния плъх, колхидски фазан, скална яребица /, но се срещат и голям брой средиземноморски видове /нощен гущер, гекон, жълтокоремния гущер, змията червейница, каспийска блатна костенурка/.

Крайчерноморски фаунистичен район . Обхваща крайбрежната ивица. характерни представители на фауната тук са средиземноморски паяци и влечуги. От бозайниците , типичен представител е чакала.

Струмско-Местенски фаунистичен район. Обхваща долината на р. Струма и Места. Характерни тук са едрите паякообразни, македонски гущер , скорпионите и др.

Долнотракийски фаунистичен район. Обхваща поречието на Марица и Тунджа в близост до южната ни граница. Характерни са влечугите и степни малоазиатски видове - мишевидният сънливец, сивият малък хомяк , а от насекомите - скакалците .

5. Фаунистични ресурси

От животинските видове под режим на ползване са поставени 2 вида безгръбначни, 80 вида риби, 27 вида птици, 18 вида бозайници, по един вид земноводни и влечуги.

Държавните дивечовъдни бази в България са 7 в страната. Площта им възлиза на 24 859 ха. и в тях обитават 4 061 броя животни. По-големите бази са гр. Мичурин, Шумен, Девин и др.

Повече от 2/3 от рибната сладководна фауна е съсредоточена в р. Дунав и притоците и. След периода 1970-1975 г. се установява нарастване на биомасата. Според биоразнообразието си Дунавските притоци се разделят на:

- богат и разнообразен видов състав. Такива са реките Войнишка, Арчар, Скомля, Лом, Цибрица.

- беден видов състав в долните течения, но с по-богато разнообразие в горното течение. Характерен за р. Вит, Осъм, Янтра.

- най-беден видов състав - р. Искър.

От другите реки с най-голямо видово разнообразие е р. Марица /1263 вида/, Тунджа /662 вида/ и р. Арда /604 вида/.

Крайморските езера са известни с уникалната си по своя състав ихтиофауна и изключително високата рибопроодуктивност в миналото. Днес много от видовете са изчезнали, а рибните ресурси значително намалели. От изкуствените езера с най-висока рибопроодуктивност се характеризират язовирите разположени в Стара планина и нископланинския пояс на страната. Общо в страната има 33 000 дка рибовъдни басейни.

6. Проблеми породени от стопанската дейност на човека

Тя довежда до възникването на редица проблеми:

-разрушаване на местообитанията и изолация на естествените местообитания в резултат от развитието на туризма, пътищата , промишлеността.

-промяна във видовия състав в резултат на унифициране на ландшафтите вследствие интензивното земеделие

-унищожаване на отделни видове поради свръх експлоатация чрез лов, браконьерство и пряко унищожаване.

- изчезване на редица водни представители поради пресушаване и замърсяване на водоемите или в резултат на снижаване на хранителните запаси.

В Червената книга на България са включени 750 растителни и 150 животински вида , които са застрашени от изчезване.

7. Рационално използване и опазване на флората и фауната на България.

Пътищата за преодоляване на негативните последици от дейността на човека са:

- създаване на защитени природни територии /заемат 3,4 % от територията на страната/.С поставянето под режим на защита на определени територии се цели да се опазят в естествено състояние комплексите от само регулиращи се екосистеми, както и отделни растителни и животински видове. В България са създадени 89 резервата и 3 народни парка, множество защитени местности /99/, природни забележителности /2272/ и исторически места /972/. От резерватите 17 са включени в системата на Юнеско - езрото Сребърна, Боатин, Царичина/ в Стара планина/, Парангалица /Рила/, Байови дупки /Пирин/ и др. В тях се опазват както растителни, така и животински видове . Списъкът на защитените животни включва 472 вида, а на защитените растения 763 вида. Защитени са еделвайсът, пясъчната лилия, странджанската зеленика , дървовидната хвойна и др., а от животинските видове - тюленът монах, делфин, пеперуди, бръмбар рогач и др.

Мрежата от защитени природни територии не обхваща в нужната степен всички региони на страната /Средна гора, Горнотракийската низина, Дунавската равнина/. Резерватите са с малка площ и не отговарят на международните изисквания. Значителни резерви съществуват за обособяване на територии с по-свободен режим, чиято цел е защита на природата, но се допуска и ограничена стопанска дейност. Необходимо е да се използва определения интерес на западноевропейски държавни и не правителствени организации към райони с високо биологично разнообразие за да се създават в тях защитени природни територии с тяхна помощ. Наложително е повишаване на ефективността на защита на тези територии.

- чрез създаване на действащи закони за защита на природната среда и в частност природните компоненти

- чрез прилагането на конкретни мероприятия .